

22.7M19

Kan Norges tidligere hovedpolitistasjon transformeres til et sted for å minnes 22. juli 2011?

Prosjektet tar utgangspunkt i at det midlertidige læringssenteret i regjeringskvartalet flytter permanent inn i Møllergata 19. Med utgangspunkt i hendelsene 22. juli 2011 har jeg undersøkt hvordan Møllergata 19 med sin fysiske tilstedeværelse og historiske fortid kan legge til rette for ny bruk. Det overordnede målet har vært å få kjennskap til hvordan mennesker sanser, opplever og bearbeider inntrykk.

I prosjektet har jeg undersøkt hvordan et læringssenter også kan være et sted for å minnes. Hvordan et læringssenter for 22 juli 2011 kan bidra til å bevare deler av historien til Møllergata 19 gjennom ny funksjon. Hvordan romlige virkemidler bidrar til å skape steder for å minnes spesifikke hendelser, og om hendelsene 22 juli 2011 i det hele tatt lar seg fremstille.

I prosessen har jeg sett til eksempelstudier for å skaffe grunnleggende informasjon om prosjektets temaer. Her drøfter og viser jeg eksempler på bruk av romlige virkemidler og effekten av dem. Eksempelene som jeg refererer til viser ulike tilnærmingsmåter for vern og transformasjon av bygg. Måter å formidle traumatiske hendelser gjennom forskjellige type informasjons- og læringssentre. Hva minnesmerker er og hvordan minnesmerker har utviklet seg fra ca. 1900 til i dag. Det har også vært viktig å inkludere flere enn meg selv i prosessen og få innspill til hvordan et minne- og læringssenter for 22. juli kan være. Det er søkt etter å finne hva som assosieres med 22. juli. Hva et læringssenter for 22. juli burde vise, og om sanselige beskrivelser av 22. juli kan gi en pekepinn for uttrykk ved senteret – noe som har gitt prosjektet et bredt utgangspunkt.

I oppgaven foreslår jeg å gjenbruke materialene fra byggene som er vedtatt revet i regjeringskvartalet som utgangspunkt for det nye senteret. Rivingen og rehabiliteringen av regjeringskvartalet er en direkte konsekvens av terrorangrepet - ved å gjenbruke materialene fra byggene som skal rives vil man kunne oppnå et uttrykk som er tilpasset sted og bruk, som vil kunne både styrke og understøtte formidlingen av hendelsene 22. Juli.

Prosjektet har vært viktig for meg å jobbe med fordi det omhandler menneskelige følelser og relasjoner. Prosjektet handler vel så mye om følelsen av et sted som bruken av det. Å velge dette temaet har å gjøre med min dype tro på faget interiørarkitektur. Jeg har tro på at bevisst design av omgivelsene kan bidra til å samle mennesker og trigge samtaler på en helt spesiell måte. Jeg har tro på at opplevelser i rom er i stand til å gi oss dypere innsikt og forståelse på en måte en akademisk tekst aldri kan. Simpelthen fordi noe ikke lar seg uttrykke med ord. Kanskje kom motivasjonen av at prosjektet fremstår som en uendelig vanskelig oppgave og at prosjektet har, på så mange måter, satt på prøve det jeg opplever at interiørarkitektur handler om.

Jeg har sett til eksempelstudier som metode for å skaffe grunnleggende informasjon om prosjektets temaer. Jeg har i den grad det har latt seg gjøre besøkt prosjektene som jeg referer til - da det gir en bedre forståelse av virkemidlene som er i bruk. Et bilde bedømmes ut ifra synsansen og utelater de andre sansene som lukt-, høre-, bevegelse og følesansen. Å referere til eksempler har vært hensiktsmessig for å dokumentere tendenser, hva som eksisterer og for å se og lære fra de beste - på godt og vondt. Eksempelene dokumenterer/beviser hvilken effekt de romlige virkemidlene faktisk har. Eksempelene viser også ulikheter i hvordan de oppleves, der noen er begeistret for et prosjekt er andre sterkt imot.

Kolumba Kunstmuseum, Köln.

Minnesmerket over Europas myrdete jøder, Berlin.

Steilneset Minnested, Vardø.

Det Jødiske Museet, Berlin.

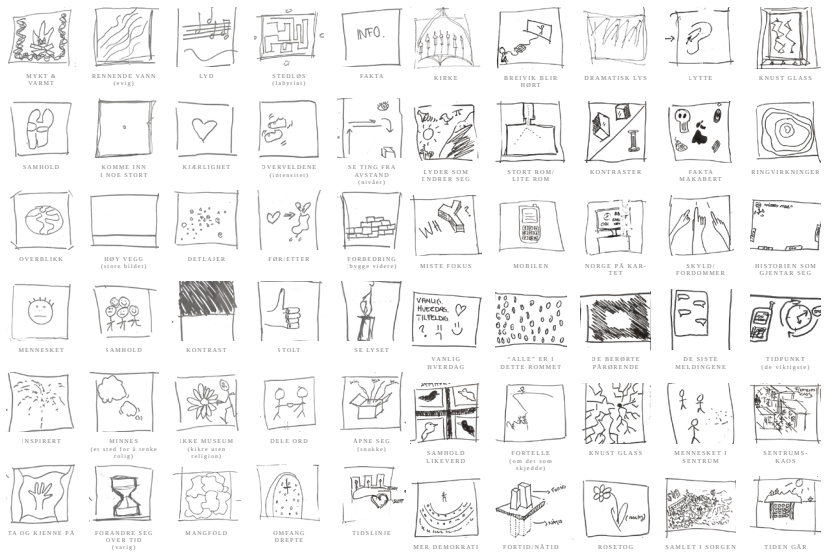
Neues Museum, Berlin

Å forstå hensikten med et 22.juli læringssenter og hvem det er ment for vil være en forutsetning for å kunne tilrettelegge for et. Jeg har derfor valgt å se til dagens 22. julisenter i regjeringkvartalet som eksempelstudier for prosjektet. Egne observasjoner sammen med erfaringer fra senterne vil gi meg et utgangspunkt å jobbe ut i fra og er nyttige for å ta valg i prosjektet. Jeg har registret funn gjort gjennom observasjoner ved senteret og snakket med ansatte ved senteret. Det har gitt informasjon om blant annet hvordan undervisningen foregår, hvordan publikum beveger seg i utstillingen og hva som gjør størst inntrykk i utstillingen.

Hvordan formidles traumatiske hendelser som 22. juli formidles?

I prosjektet har det vært viktig med innspill til hvordan et minne- og læringssenter kan være. Det er søkt etter å finne hva som assosieres med 22. juli. Hva et læringssenter for 22. juli burde vise, og om sanselige beskrivelser av 22. juli kan gi en pekepinn for uttrykk ved senteret. For å inkludere flere enn meg selv i prosessen har jeg valgt å undersøke dette gjennom workshops med andre. Workshopene har bestått av 3 enkle øvelser og er gjennomført av 6 forskjellige grupper. Antall deltakere har variert fra 3-5 personer. I aldersgruppen 25-35 år. Ingen av deltakerne er i direkte relasjon til hendelsene 22. juli 2011, men ble alle preget av angrepene som fant sted.

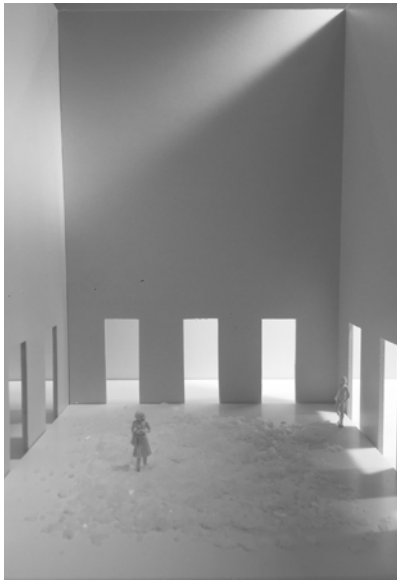
Hva forventes ved et minne- og læringssenter? Skisser fra workshops

LYD

REPTISJON | STILLHET | VENGE | SKUDD | GJENKLING | MOTOR | HELIKOPTER | REDSEL | NYHET-
SOPPLESING | FOT MOT BAKKE | SKRITT | PUST | SKRIK | UNGDOMMER I LAND | HYL | SVØMMING I
VANN | FALSK TRYGGHET | STEINRAS | MOBILTELEFON | RINGELYD | VIBRASJON | MENNESKESTEMMER
| LÆTTELSE (TONEN I STEMMEN) | TALE (POLITISK) | AUTORITÆR | PANG | SNUFS | BANKING | HYLGRÅT
| DØDSHYL | BØLGER | SMELL | ØDELEGGELSE | NYHETER | GLASS | REDSEL | ROP | SKRIK | MUSIKK |
MINNE | DJEVEL/ENGEL | NÅDE | NÆRHET | HELT STILLHET | PUST | PIPELYD - ETTER BOMBING | MID-
LERTIDIG DØD | BOMBEPING | PÅ VEI TIL Å BESVIME | HØRER IKKE AT NOEN SNAKKER TIL DEG | MOT-
SATT AV STILLHET | INNE I ET ROM MED SKRIK | JÆVLIG ROM | SKRIK AV FRYKT | PANIKK | KNIRKING |
PUSTING | PESING | HJERTEBANK | KJEMPE HØY LYD | REGN | KNIPTRING | SLÅR MOT TAK | IRRITASJON
| SKARP | TINTUS | PIPING | HØYFREKVEN | VATT I ØRENE | STILLHET | MASSE LYD

Ord fra workshops

Hvordan bidrar forskjellige virkemidlene til å skape ulike stemninger og opplevelse av rom? Kan man åpne opp for ulike tolkninger, og samtidig fortelle om en spesifikk hendelse?

1862-1866

1876-1897

1940-1945

1973-1976

2011

04. MODELLSTUDIER

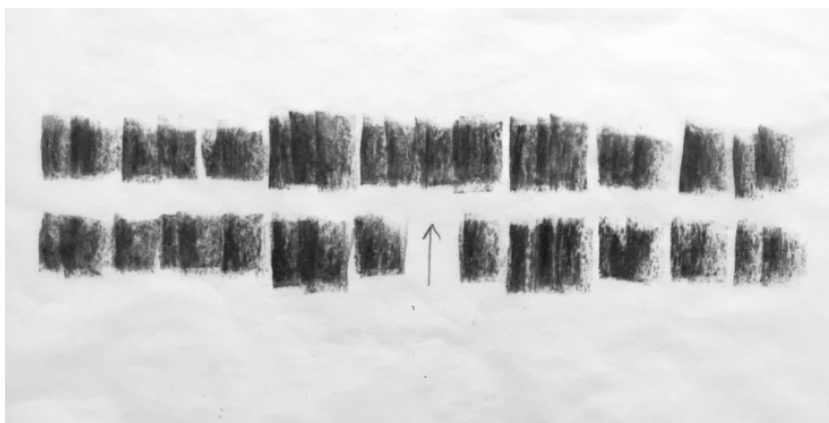
Bildene viser noen av modellstudiene gjort med utgangspunkt i ordene som ble sagt under workshopen. Ideene undersøker hvordan ulike elementer skaper ulike stemninger og opplevelse av rom. Hver øvelse har samme utgangspunkt, der ulike elementer er tilført eller fjernet. Øvelsene har ikke utgangspunkt i det eksisterende bygget, da jeg i denne fasen ikke ønsket å begrense prosjektet til gitte rammer. I øvelsene ble det tydelig at rommet defineres av de sanselige opplevelsene, og følelse-messige kvaliteter et objekt blir gitt. Gjennom øvelsene har jeg kommet tettere på en forståelse av hva som definerer opplevelsen av rommet - som høyder, orientering, lys, lyd, proporsjoner - tillegg til relasjonen mellom menneskene som bruker det og bygget i seg selv.

05. HISTORIE

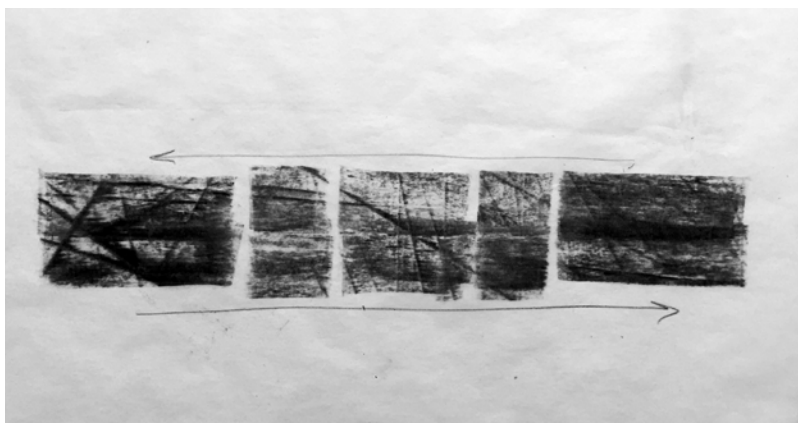
I 1940 ble fengselet i Møllergata overtatt av tyskerne og brukt til forvaring av politiske fanger fra 1940-1945. I 1978 flyttet politiet flyttet ut, og bygget ble totalrehabilitert og knyttet til S-blokken som departementskontorer i 1981. Etter 22. juli 2011 er Møllergata 19 avstengt, som en del av byggeplassen for det nye regjeringkvartalet. Møllergatas historie som politistasjon under 2. verdenskrig er avgjørende for byggets verdi, like fullt som byggets nye funksjon blir avgjørende for hvordan historien blir bevart. Her vil jeg hevde at man ved å bruke Møllergata 19 som minne- og læringssenter for 22. juli 2011 bedre ivaretar og understøtter byggets historie som politistasjon. Ved at den nye bruken vil bidra til at det historiske bygget åpnes opp for allmennheten som kunnskapskilde for demokrati og menneskerettigheter.

06. BYGNINGSANALYSE

Møllergata 19 utgjør et langt og smalt bygningsvolum. Bygningen fremstår som velkomponert med symmetriske fløyer på hver side av det forhøyete inngangspartiet. Fra dette sentrale punktet i bygget beveger man seg til de forskjellige rommene. Men hvordan egner denne bevegelsen seg til den nye bruken som minne- og læringssenter? Bevegelse i arkitektur handler ikke bare om å orientere seg, eller komme fra A til B. Bevegelse påvirker vår opplevelse av et sted. Der stedet bestemmer våre bevegelser gjennom arkitekturen. Hvor vi må stoppe, kan gå eller sette oss ned. Når vi beveger oss vil opplevelsen av stedet være annerledes enn når vi sitter. Kropp kan ikke skilles fra arkitekturen og hvordan vi erfarer den. Vi er, bevisst eller ubevisst, i dialog med arkitekturen gjennom våre bevegelser.

Ved å flytte inngangen vil man kunne oppnå lange og uavbrutte bevegelser som skaper forventninger til senterets innhold. Den nye inngangen vil også gjenopprette bakgården som engang var mellom fengselet (som er revet) og politistasjonen.

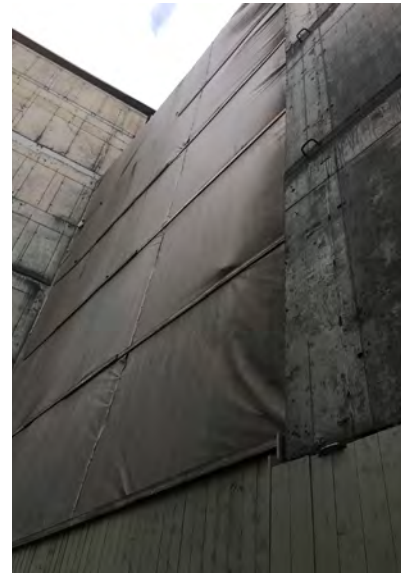
Prosjektet baserer transformasjonen på den nye bruken som minne- og læringscenter som et grunnlag for endringer. Der funksjonen inspirerer til en ny arkitektur uten å imitere den eksisterende. Under rehabiliteringen i 1981 ble det foretatt en grov rehabilitering av bygningsdeler og materialer som ikke lever opp til den opprinnelige standard og som ikke bidrar til den arkitektoniske helhet. Derimot står husets bygningskropp uendret. Innvendig struktur med all tilkomne grep foreslås å fjernes for å fremheve bygningskroppen. Dette vil gi en tydelighet i bygget som en ramme for den nye bruken - og et klart skille på nytt og opprinnelig.

Vinduene i Møllergata 19 lar dirkete sollys slippe gjennom byggets mange vinduer, og virker særlig avgjørende for byggets karakter. ved å kontrollere lyset som kommer inn gjennom vinduene kan man påvirke sinnstemningen blant de besøkende. Ideen er å feste en duk på innsiden av byggets fasadevegger som filterer det dirkete sollyset før det slipper inn i rommet. Det skiftende lyset bidrar til å gi et levende uttrykk ved å påvirke rommets kontraster, tekstur og farge. Duken bidrar også til å gi de besøkende en opplevelse av å trå inn i noe annet der man blir fratatt muligheten til å se ut og orientere seg om hvor man er, noe som kan ha positivt virkning for fokus på det indre. Duken fungerer som et lerret som skildrer historien mot det nye. Hvor man kan skimte byggets fasademateriale gjennom duken.

Rivingen og rehabiliteringen av regjeringskvartalet er en direkte konsekvens av terrorangrepet. Ved å gjenbruke materialene fra byggene som skal rives i regjeringskvartalet vil man oppnå et uttrykk som er tilpasset sted og bruk, noe som er viktig for formidlingen av hendelsene 22. juli. Materialene i regjeringskvartalet er ikke lenger bare byggematerialer som stein og betong. Materialene har symbolsk verdi fordi de er i direkte relasjon med terrorangrepet. I istedenfor for å gå tapt vil de ved å gjenbrukes kunne understøtte historien og hendelsene 22. juli. Skadene og ødeleggelsene, som følge av terrorangrepet, vil ligge til grunn for det nye minne- og læringscenteret. Materialholdningen springer derved ut av de eksisterende i regjeringskvartalet: betong, glass, naturstein, tre, tegl og kobber.

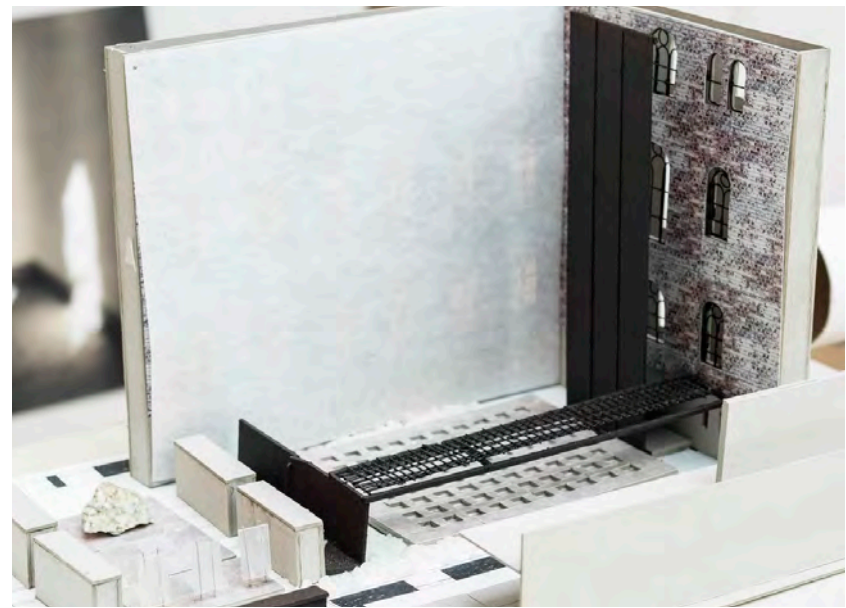
Potensiale i det ødelagte?

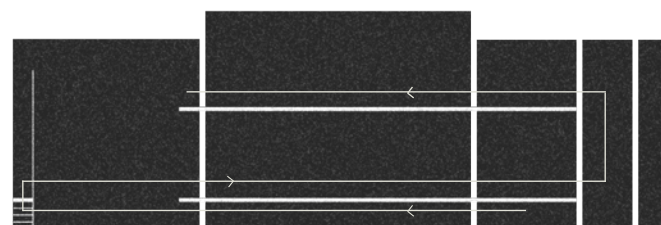
Tegl fra regjeringkvartalet knuses og legges som et underlag for det nye minne- og læringscenteret.

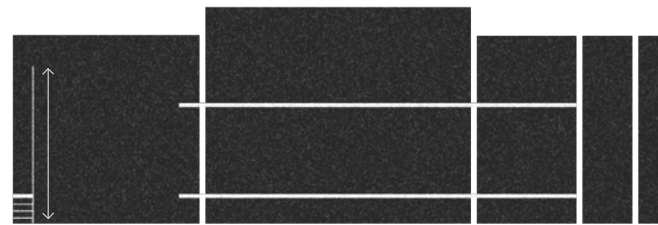
Glass fra regjeringskvartalet smeltes for å fremstille glassfiberduk.

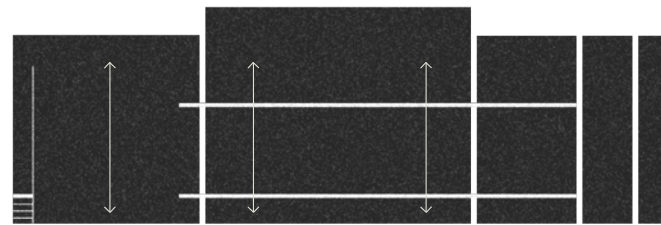
Skyggenes tilstedeværelse vil variere med sollyset - der de er svært intense ved direkte sollys og helt fraværende i mørket.

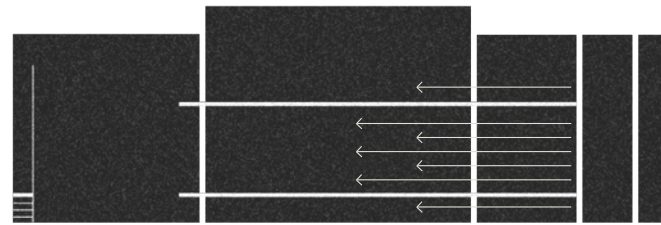
Bevægelse

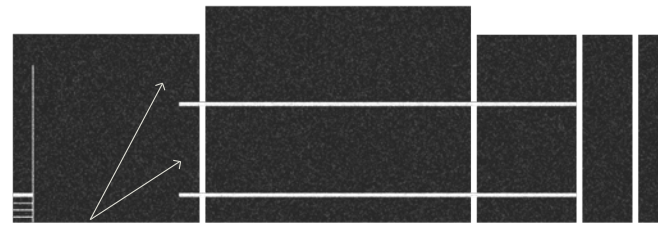
Gjennomgående

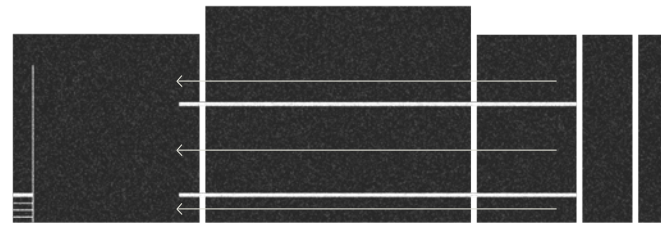
Sammenheng

Støy

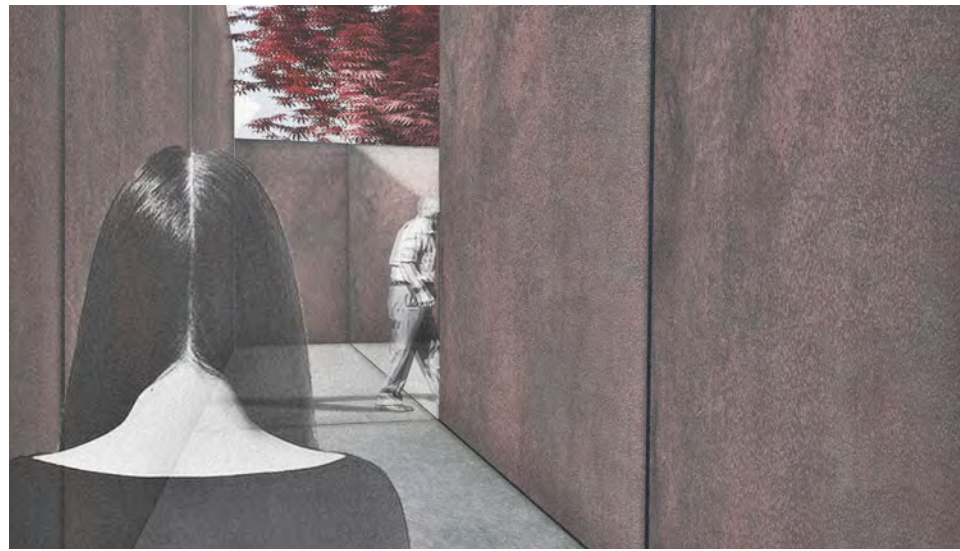
Forbindelser

Tilgjengelighet

01. Gjenopprette den tidligere bakgården som var mellom politistasjonen og fengselet for det ble revet som inngang til det nye senteret. Besøkende ledes inn til senteret via en massiv vegg i betong. Oversikt, kan se hva som venter. Diskre skilting med informasjon. og åpningstider etc.

02. Lang rampe som leder ned til utstillingen gir forsinkelse som skaper forventning om hva som venter inne i bygget. Tre-topper som kan skimtes utenfor vil i løpet av året stadig skifte karakter, som er egenskaper som igjen hentes i cortenen. Høye tette vegger på hver side av rampen, begrenser oversikten og gir en mer avluget opplevelse.

03. Utstillingen og hendelsesforløpet er kronologisk lagt opp innover i bygget. Intensitet i retning himling/lys. Draging innover understreker retningen av rommet. Betong støpt med trevirke bentet fra det tidligere regjeringskvartalet. Mørk endevegg stopper bevegelsen for å forberede publikum på minnerommet. Materialer med tydelig trinnlyd slik at man kan høre bevegelse i bygget.

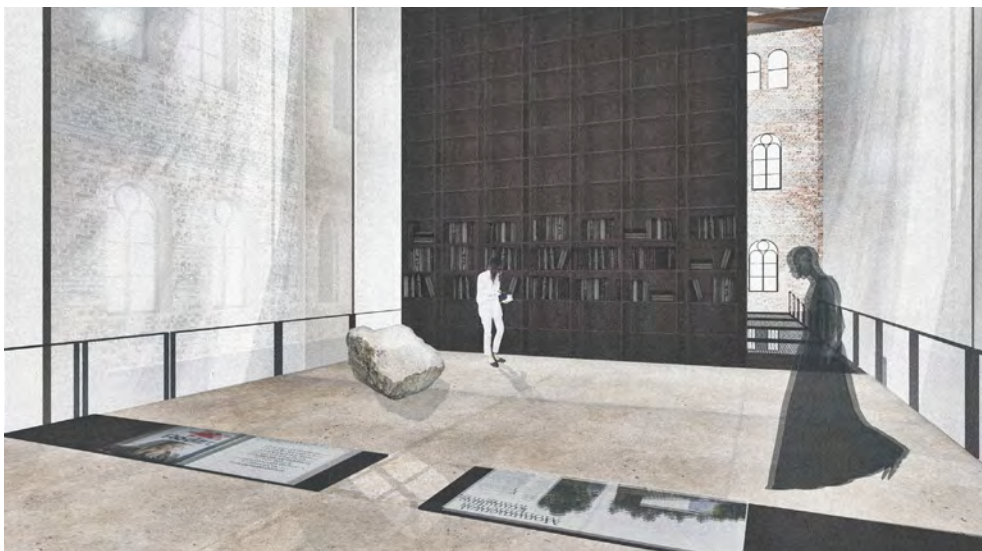
04. Forberedene rom for besøkende for minnerommet, uten informasjon. Det smale rommet gjør at de besøkende må ta hensyn til hverandre. Bronse gjør rommet mørkt og bidrar til mye gjenklang. Fysisk dør som er tung å åpne og som angir høy lyd i det den lukkes kan gi de besøkende en opplevelse av å trå inn i noe annet.

05. Minnerommet. Publikum kan bevege seg rundt og blant de 77 nedsenkede feltene som minnerommet består av. Vende blikket ned, kan velge å lese eller la være. Ikke en «riktig» vei å bevege seg. Ingen av navnene kommer først eller sist. Rommets høyde kan gi de besøkende en overveldende følelse ved å stå ovenfor noe som er enormt mye større enn seg selv.

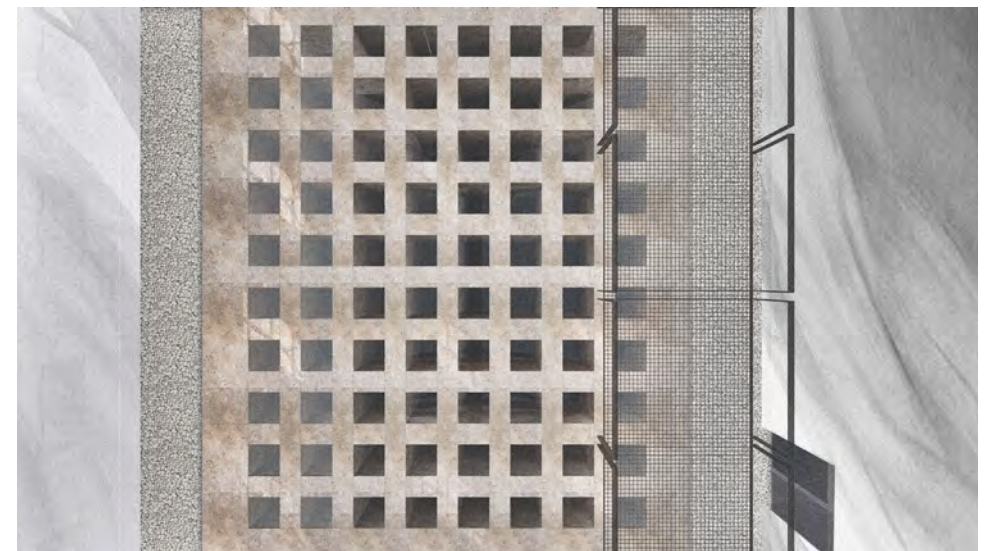
06. Et rom man er en del av og et rom man ikke kan nå. Nedsenkede felt som viser navn, alder, bosted og hvor ofrene ble drept. Der pårørende ikke ønsker at navnet skal vises, kan det stå tomt. Enkelt uttrykk som en ramme for å kunne nedlegge personlige gjenstander. Skape en opplevelse av ubegrensethet med de dype feltene. To meter dype hull kan gi assosiasjoner til menneskekroppens proporsjoner. Ubehag? Gi en opplevelse av at det kunne vært en selv?

07. Gangbro som fortsetter bevegelsen opp til 1. etasje og den skiftende utstillingen. Gir mulighet for å oppleve minnerommet fra forskjellige vinkler. Biblioteket består av en levende bokhylle som vokser etter hvert som publikasjoner rundt temaet blir lagt til. Bokhyllen fortsetter opp til 2. etasje der undervisningsrom er.

08. Omrisset av skilleveggene fra den permanente utstillingen er utgangspunktet for den skiftende. Forteller at historien 22. juli 2011 ikke ender den dagen, men er noe som fortsetter. Den tidligere hovedinngangen kles i ny drakt. Reflekterer de tilførte materialene, men er fysisk tilstede. De originale søyler plasseres tilbake der de tidligere stod som historiske spor av politistasjonen.

09. Minnerommet sett fra undervisningsetasjen. Repetisjonen av ensformige nedsenkede felt kan vekke følelsen av noe navbrutt og overveldende.